

TIEDÄ JA TOIMI

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskouluissa 2011

Lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on opettamisen ohella osa peruskoulun tehtävää.

Koulun arjessa tapahtuvan toiminnan vertailukelpoista kuvaamista on kehitetty Opetushallituksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyönä vuodesta 2007 lähtien. Peruskoulujen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä selvitettiin valtakunnallisella tiedonkeruulla syksyllä 2011 kolmannen kerran. Ensimmäistä kertaa tuloksia julkaistaan myös koulukohtaisesti. Tiedonkeruu lähetettiin kaikkiin Suomen peruskouluihin (N=2899) lokakuussa 2011. Vastaukset saatiin 72 %:sta peruskouluja (N=2084). Tiedonkeruun tulokset ovat avoimesti nähtävillä TEAvisari-verkkopalvelussa (www.thl.fi/teaviisari). Tässä Tiedä ja toimi -kortissa esitetään tiedonkeruun keskeisimmät tulokset.

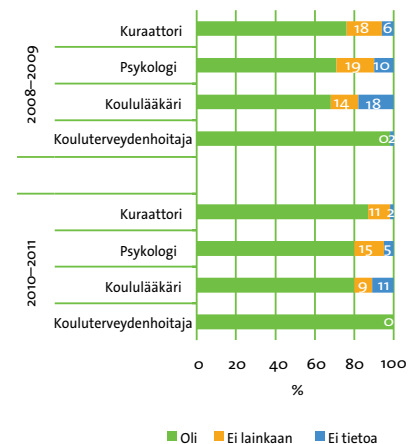
Koulukohtainen tieto tukee kehittämistyötä

Yli kuudensadan (629) koulun rehtorit antoivat luvan koulukohtaisten tietojen julkistamiseen TEAvisarissa. Vastaavaa aineistoa ei ole Suomessa aiemmin julkaistu. Koulukohtaiset tiedot mahdollistavat aiempaa paremmin vertailun koulujen välillä. TEAvisari-verkkopalvelu on tarkoitettu johtamisen ja kehittämisen välineeksi. Se tekee näkyväksi peruskouluissa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävän työn ja antaa tietoa päätösten tueksi. TEAvisarin avulla rehtori voi paremmin johtaa koulunsa toimintaa sekä suunnitella ja kehittää toimintaa yhteistyössä muiden koulu yhteisössä olevien kanssa. TEAvisari antaa tilannekuvan koulusta ja samalla se myös kertoo koulun vahvuudet ja kehittämiskohteet. Myös kuntalaisilla on mahdollisuus päästä tarkastelemaan oman kuntansa tilannetta.

Oppilashuoltopalvelujen saatavuus parantunut

Koko aineiston tulosten mukaan oppilashuoltopalvelujen henkilöstön saatavuus peruskouluissa oli jonkin verran parantunut lukuvuoteen 2008–2009 verrattuna. Terveydenhoitaja oli käytännössä kaikkien koulujen saatavilla. Koululääkärin palvelut puuttuivat 9 %:sta kouluja ja 11 % koulujen rehtoreista ei tiennyt, oliko koulun käytettävissä lääkäri. Kaksi vuotta aiemmin vastaavat luvut koululääkärille olivat 14 % ja 18 %. (Kuvio 1).

Palveluiden saatavuus vaihteli kuntien välillä, mutta myös kunnan sisällä koulujen välillä. Vaikka oppilashuoltopalveluiden saatavuus oli jonkin verran parantunut aiempaan verrattuna, palveluiden saatavuudessa oli edelleen suuria puutteita ja alueellista vaihtelua.

Kuvio 1. Oppilashuoltopalvelujen henkilöstön saatavuus lukuvuosina 2008–2009 ja 2010–2011.

Koulu yhteisön terveellisyys ja turvallisuus tulisi tarkastaa joka kolmas vuosi

Koulu yhteisön terveellisyden ja turvallisuuden tarkastus oli tehty terveydenhuoltolain mukaisesti vain noin joka toisessa (55 %) koulussa. Näistä 333:ssa oli havaittu fyysikaalisia altisteita ja 326:ssa biologisia altisteita, kuten sisäilmaongelmia. Näitä ei ollut vielä syksyllä 2011 korjattu. Korjaamattomia puutteita koulutilojen käytössä ja soveltuvuudessa koulutyöhön oli havaittu 198 koulussa.

Laajojen terveystarkastusten toteutumisessa puutteita

Valtioneuvoston neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä suun terveydenhuollosta antaman asetuksen (338/2011) edellyttämää laajaa terveystarkastusta ei 1. vuosiluokalla tehty 26 %:ssa peruskouluista. Viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla vastaava laaja terveystarkastus jäi toteutumatta joka viidennessä (20 %) koulussa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuutta koulun toimintaan ja päätöksentekoon tulee lisätä

Kouluista 67 %:ssa oli säännöllisesti toimiva vanhempainyhdistys. Säännöllisesti toimiva johtokunta, jossa on huoltajien edustaja, oli 30 %:lla kouluista.

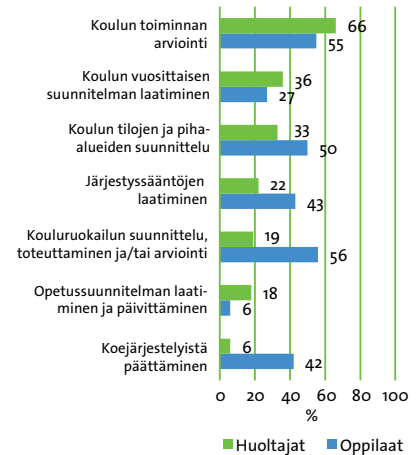
Oppilaat osallistuivat koulun toiminnan arviointiin 55 %:ssa ja huoltajat 66 %:ssa kouluista lukuvuonna 2010–2011 (kuvio 2). Huoltajat olivat olleet osallisena kouluruokailun suunnittelussa, toteutuksessa tai arvioinnissa 19 %:ssa ja oppilaat 56 %:ssa kouluista. Oppilaiden ja huoltajien osallistuminen koulun toimintaan esitetään kuviossa 2.

Johtopäätökset

Tulokset osoittavat kehittämishaasteita kouluille ja kunnille. Ne kertovat suurista eroista koulujen ja kuntien välillä kaikissa tiedonkeruussa kysytyissä asioissa. Vaikka oppilashuoltopalveluiden saatavuus näyttäisi hieman parantuneen aiempaan verrattuna, on näiden palvelujen toiminnassa edelleen puutteita. Huomioitavaa on, ettei palveluiden saatavuus anna kuvaa koulun oppilashuoltopalvelujen toiminnasta kokonaisuutena tai henkilöstön mitattavasta työpanoksesta.

Oppilaiden laajat terveystarkastukset ja koulu yhteisöjen terveellisyden ja turvallisuuden seuranta eivät vielä toteudu terveydenhuoltolain ja valtioneuvoston asetuksen 338/2011 mukaisella tavalla.

Jotta yhteisöllisyys lisääntyisi kouluissa, oppilaiden ja huoltajien osallisuutta koulun toimintaan ja päätöksentekoon tulisi lisätä huomattavasti. TEAvisarin avulla koulut voivat tulevaisuudessa aiempaa paremmin johtaa ja kehittää toimintaansa.

Kuvio 2. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus koulun toimintaan lukuvuonna 2010–2011.

Lisätietoja

www.thl.fi/teaviisari

Kehittämispäällikkö
Vesa Saaristo,
029 524 7749,
vesa.saaristo@thl.fi

Tutkija Kirsi Wiss,
029 524 7705,
kirsi.wiss@thl.fi

Opetusneuvos Heidi Peltonen,
029 533 1167,
heidi.peltonen@oph.fi

Erikoistutkija Jorma Kuusela,
029 533 1113,
jorma.kuusela@oph.fi

